

FUBFör barn, unga och vuxna
med utvecklingsstörningRiksförbundet för barn, unga
och vuxna med utvecklingsstörning, FUB**REMISSVAR**
2018-02-02

Handläggare: Zarah Melander

Skolverket, Skolverkets diarienummer 2017:783**Remiss: Förslag till reviderad läroplan för förskolan**

Riksförbundet FUB är en intresseorganisation som arbetar för att barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning ska kunna leva ett gott liv. Vi är cirka 26 000 medlemmar i lokalföreningar runt om i landet. Personer med utvecklingsstörning och deras anhöriga är medlemmar i FUB liksom många andra som delar vår grundsyn.

Sammanfattning

Riksförbundet FUB välkomnar och instämmer i huvudparten av de av Skolverket lämnade förslaget som syftar till att tydliggöra förskolans uppdrag, öka kvaliteten i undervisningen och förskolans måluppfyllelse.

FUB:s sammanfattande kommentar är att det behövs ett tydligare funktionsrättsperspektiv i läroplanen för att förskolan ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Det är olyckligt att barn med funktionsnedsättning i princip är osynliga i förslaget. Förskolans lärmiljö behöver vara pedagogiskt, socialt och fysiskt tillgänglig för att inkludera alla barn i verksamheten. För att det ska vara möjligt behöver krav på förskolans verksamhet, samt kompetensen inom förskolan, förtydligas och konkretiseras. Vidare anser FUB att det är bekymmersamt att barn som är i behov av stöd i sin kommunikation inte omnämns i förslaget.

I det följande utvecklar vi våra synpunkter på delar av förslaget.

1. Förskolans värdegrund och uppdrag

Riksförbundet FUB:s övergripande kommentar till avsnittet *Förskolans värdegrund och uppdrag* är att vi genomgående saknar ett funktionsrättsperspektiv. Barn med funktionsnedsättning är dessvärre osynliga genom hela avsnittet. FUB:s kommentarer återges utifrån den uppställning som finns i förslaget.

Grundläggande värden

För en likvärdig utbildning inom förskolan ska vara möjlig krävs ett tydligare funktionsrättsperspektiv under denna rubrik, där alla barns rätt betonas. I likhet med att det är viktigt

att skriva ut exempelvis alla människors lika värde och jämställdhet mellan könen - som sker under denna rubrik - menar FUB att det är lika viktigt att lyfta fram funktionalitet och funktionsrätt. Utan det perspektivet osynliggörs barn med funktionsnedsättningar.

Vidare anser FUB att det är bra att tillgänglighet lyfts fram under denna rubrik och delar helt uppfattning om att förskolan har en viktig roll att bidra till dagens och framtidens samhälle ur jämställdhets- och tillgänglighetsperspektiv.

Förståelse och medmänsklighet

I likhet med föregående rubrik saknar vi ett stycke om barn med funktionsnedsättning och funktionsrätt i detta stycke.

Saklighet och allsidighet

I detta kapitel betonas att alla som arbetar inom förskolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollag och läroplan. FUB menar att detta behöver förtydligas och konkretiseras ytterligare – vad betyder detta i praktiken för de som är verksamma inom förskolan? Vi menar att otydliga och vaga formuleringar i styrdokumentet bidrar till att dessa viktiga frågor inte prioriteras inom förskolan.

Under denna rubrik behandlas även förhållningsätt och agerande bland personal i förskolan och det framgår att alla som verkar i förskolan är viktiga som förebilder. Detta är en viktig aspekt, som ställer stora krav på förskolans organisation, förskolans personal och deras kompetens. FUB:s ståndpunkt är att dessa krav på kompetens inom förskolan behöver förtydligas ytterligare i läroplanen. Inte minst gäller det kompetenser som behövs för arbetet med barn i behov av stöd i förskolan.

En likvärdig utbildning

Förskolan har ett viktigt uppdrag i att anpassa verksamheten och möta alla barn utifrån deras egna behov och förutsättningar. Samtidigt ser vi att förskolan stundtals har svårt att anpassa verksamheten för att möta vår målgrupp utifrån deras behov och förutsättningar. Under denna rubrik anser FUB att det behöver förtydligas att det handlar om rättigheter och skyldigheter. Det gäller i synnerhet arbetet med särskilt stöd, som dessvärre har stora brister inom förskolan. Vi menar att ett förtydligande i läroplanen är nödvändigt för att förskolan aktivt ska kunna främja alla barns lika rättigheter i utbildningen.

Även under denna rubrik saknar vi ett uttalat funktionsrättsperspektiv och att barn med funktionsnedsättningar uppmärksammas i större utsträckning. FUB ser gärna en liknande formulering, som den som följer här, men med fokus på barn funktionsrätt: ”Det handlar också om vilka förväntningar de som arbetar i förskolan har på flickor respektive pojkar och hur barnen bemöts i olika situationer. Alla som arbetar i förskolan ska medvetet och aktivt arbeta med jämställdhet så att förskolan inte bidrar till att reproducera könsstereotypa föreställningar” (s. 3).

I likhet med att barn möter olika förutsättningar och könsstereotypa föreställningar på grund av sitt kön, menar vi att det finns stereotypa föreställningar om vår målgrupp - och barn med funktionsnedsättningar generellt - som inverkar på deras tillvaro i förskolan. Dessa stereotyper kan inverka på allt från bemötande till förutsättningar i lärsituationer. Det kan förändras genom att höja kompetensen om barn med funktionsnedsättningar inom förskolan. Genom att påvisa stereotyper kopplat till funktionalitet i läroplanen, samt betona att förskolan medvetet och aktivt ska arbeta med dessa frågor, likt jämställdhet och könsstereotyper, hamnar frågan högre upp på agendan.

Målsättningen i läroplanen måste vara att alla typer av begränsande föreställningar i förskolan ska utmanas och förändras.

Förskolans uppdrag

Skolverket betonar i sin rapport *Tillgängliga lärmiljöer?* (2016) vikten av lärmiljön som pedagogiskt, socialt och fysiskt tillgänglig. Detta tycker vi är en bra formulering som fångar upp centrala delar som krävs för att en lärmiljö ska vara tillgänglig för alla elever. Vi föreslår att denna formulering används i förskolans läroplan, eftersom lärmiljön i förskolan ska vara tillgänglig för alla barn. Det innebär att begreppet "lärmiljö" ändras till "pedagogiskt, socialt och fysiskt tillgänglig lärmiljö" i texten.

I förslaget framgår att förskolans verksamhet ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov. Vidare uttrycks att barn i förskolan ska möta respekt för sin person. FUB anser att dessa formuleringar är bra och tar avstamp i alla barns rätt i skolan. Vi ser dock att detta inte efterlevs i praktiken. Barns rätt och formuleringar som dessa ställer höga krav på kompetensen inom förskolan, vilket förvisso är bra. Men för att det ska bli en realitet ute i verksamheterna menar vi att det även ställer krav på tydliga riktlinjer och mål i exempelvis läroplanen. Flertalet av de formuleringar som framgår i förslaget är för vaga och öppnar upp för en mängd olika tolkningar och handlingsmöjligheter. Ett sådant exempel är: "Alla som arbetar i förskolan ska ge barnen förutsättningar att utveckla tillit och självförtroende. De ska uppmuntra barnens nyfikenhet, kreativitet och intresse" (s. 4). FUB menar att skrivelserna i läroplanen behöver formuleras tydligare. Ansvar och krav på förskolans uppdrag behöver klargöras.

Förskolan har ett viktigt uppdrag när det gäller samarbete med barns vårdnadshavare. FUB anser att det är bra att detta framgår under denna rubrik. Vi vill dock att det betonas ytterligare att det är förskolan som har det yttersta ansvaret för samarbetet med vårdnadshavare, samt för att ett samarbete mellan förskolan och hemmet blir möjligt.

I likhet med föregående rubrik finns det även i detta stycke en väldigt tydlig formulering kring jämställdhet och barns olika förutsättningar relaterat till kön. FUB vill återigen lyfta att vi saknar en liknande formulering om barn med funktionsnedsättning och deras rättigheter i läroplanen.

Leken är grunden för utveckling, lärande och välbefinnande

För att alla barn ska ha möjlighet att delta i leken behöver förskolan erbjuda lärmiljöer som är pedagogiskt, socialt och fysiskt tillgängliga. För att det ska bli en realitet menar FUB att detta, tillsammans med rätten till särskilt stöd och anpassningar, behöver betonas under denna rubrik.

Kommunikation och skapande

Det är en mänsklig rättighet att få kommunicera och således en rättighet som även omfattar barn i förskolan. Förskolan har ett viktigt uppdrag i att främja alla barns språkutveckling och rätt till kommunikation. Vissa barn är i behov av stöd för att utveckla sin kommunikation och då är en kommunikativ miljö, som anpassas efter barns olika kommunikativa förutsättningar, helt avgörande. FUB tycker att det är positivt att Skolverket har valt att lyfta fram språkutvecklingen för barn som har behov av teckenspråk i förslaget. Det är dock olyckligt att Skolverket helt osynliggör gruppen barn som är i behov av stöd i sin kommunikation. Det finns exempelvis en stor grupp barn som kommunicerar genom Alternativ och Kompletterande Kommunikation (AKK). Dessa barns kommunikationssätt är helt osynliga i förslaget.

FUB anser att det måste betonas i läroplanen att alla barn ska få stöd i sin språkutveckling och de barn som är i behov av stöd i sin kommunikation ska få det stödet i förskolan.

Omsorg, utveckling och lärande

Under denna rubrik beskrivs att alla barn ska få uppleva den tillfredsställelse och glädje det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att vara en tillgång i gruppen. Vidare framgår att alla som arbetar i förskolan ska ha en aktiv diskussion om barnens lärande och om vad som är viktig kunskap. Barn har olika förutsättning att delta i förskolans verksamhet. För att alla barn ska ges möjlighet att exempelvis göra framsteg eller få vara en tillgång i gruppen behöver förskolan erbjuda en lärmiljö som är pedagogiskt, socialt och fysiskt tillgänglig. Förskolans personal behöver dessutom ha en hög kompetens för att kunna möta alla barn. FUB:s ståndpunkt är att dessa krav på kompetens och lärmiljön behöver framgå tydligare i läroplanen.

Här beskrivs även att alla som ingår i arbetslaget ska uppmärksamma alla barns möjligheter till samspel, både mellan enskilda barn och i barngruppen. FUB menar att detta stycke behöver förtydligas ytterligare. Utöver att uppmärksamma dessa barn handlar det även om att stötta de barn som av olika anledningar är i behov av stöd i samspelet med andra. Återigen behöver vikten av ett arbete med tillgängliga läromiljöer och särskilt stöd framgå tydligare.

2. Mål och riktlinjer

Under detta avsnitt återges Riksförbundet FUB:s kommentarer utifrån den uppställning som finns i förslaget till *Mål och riktlinjer*.

Riktlinjer för 2:1 Normer och värden:

- FUB saknar ett uttalat perspektiv om barn med funktionsnedsättning och deras rättigheter i riktlinjerna.
- FUB menar att samverkan med hemmet ska betonas under denna rubrik.

Mål för 2.2 Omsorg, utveckling och lärande:

- FUB menar att det bör stå "språk" istället för talspråk, eftersom inte alla barn kommunicerar via tal.
- FUB saknar mål om Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) i likhet med formuleringar om teckenspråk.
- FUB saknar ett mål om barn med funktionsnedsättning och funktionalitet i likhet med det som står formulerat om kulturell identitet.

Riktlinjer 2.2 Omsorg, utveckling och lärande:

- FUB anser att det är märkligt formulerat att förskolläraren ansvarar över att barnen upplever att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker. Vi menar att förskolläraren omöjligt kan ansvara över barnens upplevelser och att det därför behövs en annan formulering.
- FUB anser att "tillgängliga miljöer" bör ändras till "pedagogisk, social och fysiskt tillgänglig lärmiljö".

Mål 2.3 Barns delaktighet och inflytande:

- För att alla barn ska ges möjlighet till delaktighet och inflytande krävs att förskolan erbjuder en lärmiljö som är pedagogisk, social och fysiskt tillgänglig. FUB anser att detta behöver framgå under denna punkt för att alla barn ska tillförsäkras möjlighet till delaktighet och inflytande.

Inledning 2.5 Övergång och samverkan:

- I det inledande stycket bör det förtydligas att det är extra viktigt med ett nära och förtroendefullt samarbete med barnets vårdnadshavare om barnet har en funktionsnedsättning eller är i behov av särskilt stöd.

2.7 Undervisning:

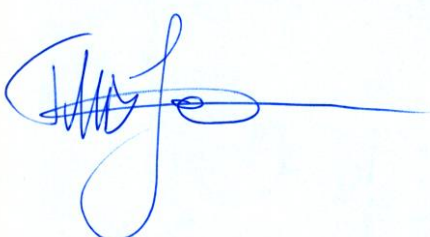
- FUB anser att det även under denna rubrik behöver framgå att förskolan ska erbjuda lärmiljöer som är pedagogisk, social och fysiskt tillgängliga.

2.8 Förskolechefens ansvar:

- FUB anser att förskolechefens ansvar måste förtydligas gällande att säkerställa att barn i behov av särskilt stöd faktiskt får stöd, samt att personal i förskolan har rätt kompetenser för att möta barn i behov av särskilt stöd.

.....

För Riksförbundet FUB

.....

Thomas Jansson

Förbundsordförande

Riksförbundet för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning, FUB